

Strong Families

"โปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง" อีกก้าวหนึ่งในการเสริมพลัง
การทำหน้าที่ของครอบครัว

นายเอกราณันท์ ศรีจันทร์
นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ สถาบันวิจัยและพัฒนา

โปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง (Strong Families) เป็นโปรแกรมที่ United Nations Office on Drugs and Crime หรือ UNODC คิดค้นและพัฒนาขึ้นซึ่งโปรแกรมนี้ถูกออกแบบมาเพื่อเน้นบทบาทของสถาบันครอบครัวโดยมีแนวคิดที่ว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีส่วนช่วยให้เด็กและเยาวชน มีมุมมองทัศนคติและมีพัฒนาการทั้งในด้านร่างกายจิตใจและสังคมที่ดีขึ้นรายละเอียดของกิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ด้านผู้ปกครอง จะเน้นให้ผู้ปกครองเห็นจุดแข็งของตนเอง เรียนรู้การจัดการกับปัญหาและความเครียดของตนเอง หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง วิธีสังเกตเมื่อบุตรหลานมีความเครียด การแสดงออกถึงความรัก และการช่วยเหลือบุตรหลานที่เหมาะสม

2. ด้านเด็กหรือบุตรหลาน มุ่งให้เด็กเรียนรู้ว่า ความเครียดเป็นเรื่องปกติ และสามารถพูดคุยปรึกษากับผู้ปกครองได้ วิธีการสร้างความสุขเมื่อเผชิญกับความเครียด หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองและของสมาชิกในครอบครัว คุณสมบัติของผู้ใหญ่ที่พึงประสงค์และวิวัฒนาการตนเองเมื่อเติบโตขึ้น

3. ด้านครอบครัว ผู้ปกครองและเด็กๆ จะได้ฝึกฝนการสื่อสารเชิงบวก การผ่อนคลายความเครียดผ่านกิจกรรมนันทนาการ ร่วมกันการพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงจุดเด่นและคุณสมบัติที่ดีของสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้ทุกคนเห็นคุณค่าของกันและกัน เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกและความไว้วางใจระหว่างผู้ปกครองกับเด็กๆ

UNODC ได้ทดลองใช้โปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง (Strong Families) ไปยังนานาประเทศทั่วโลก ด้วยการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ทำหน้าที่วิทยากรหลัก (Master Trainers) แก่อาสาสมัคร นักวิชาชีพของหน่วยงานในเครือข่ายของ UNODC และนำโปรแกรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ อาทิ ผู้ลี้ภัย ค่ายผู้อพยพ ผู้ได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม ชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่างๆ จนประสบความสำเร็จ โดยเริ่มจากอเมริกา กลาง เช่น ปานามา ฮอนดูรัส นิการากัว กัวเตมาลา เป็นต้น ต่อมาได้ขยายผลมาในทวีปเอเชีย ได้แก่ ซีเรีย เลบานอน อิสราเอล อัฟกานิสถาน ปากีสถาน เป็นต้น ส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้มีการทดลองโปรแกรมในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งผลจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั่วโลก พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการปรับตัวมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กๆ ในครอบครัวดีขึ้นความสัมพันธ์ในครอบครัวราบรื่นขึ้น(1) ตลอดจนเด็กๆ มีพัฒนาการด้านร่างกายและจิตใจดีขึ้นและสังคมที่ดีขึ้นด้วยเช่นกัน(2)

สำหรับในประเทศไทยสถานการณ์การใช้สารเสพติด
กับเด็กและเยาวชน เป็นประเด็นที่น่าห่วงใย สิ่งที่น่าวิตกกังวล คือ
วัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดนั้นมีแนวโน้มที่จะอายุน้อยลงเรื่อยๆ
โดยมีการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้นในกลุ่มอายุ 12-19 ปี(3) และ
ควรให้ความสำคัญแก้ไขอย่างต่อเนื่อง UNODC จึงได้พิจารณา

ในการนำร่องโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็งกับเด็กและเยาวชน
ที่มีความเสี่ยงหรือเด็กและเยาวชนที่มีประวัติ
การใช้สารเสพติด หรือเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำความผิด
ที่เกี่ยวกับสารเสพติด ซึ่งประเทศไทยถือเป็น
ประเทศแรกในโลกที่นำร่องโปรแกรมนี้อยู่

โดยได้หารือกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ซึ่งเป็นหน่วยงานภาคีเครือข่ายของ UNODC ในการคัดเลือก
กลุ่มเป้าหมายในการทดลองโปรแกรمدังกล่าว
ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
เพื่อทำการศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้โปรแกรมนี้อยู่
ภายใต้การศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้โปรแกรม
ครอบครัวเข้มแข็ง เพื่อการป้องกันการใช้อาหารเสพติด
ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก
และเยาวชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็ก
และเยาวชนที่มีความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด และการกระทำ
ความผิดที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดตามบริบทของสังคมไทยต่อไป

โดยโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง (Strong Families) แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การฝึกอบรมวิทยากรหลัก (Master Trainers)

ภายหลังจากที่ UNODC ได้ประชุมหารือร่วมกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและภาควิชาสังคมศาสตร์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ได้กำหนดจัดการอบรมโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง ระหว่างวันที่ 15-17 มีนาคม 2565 ณ ห้องเฟลีนจิต ชั้น F, Grande Centre Point Phloen Chit Bangkok โดยได้รับเกียรติจาก Mr. Julien Garsany, Deputy Regional Representative for Southeast Asia and the Pacific และนางณลิณนาท ไกรนรา รองอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นประธานร่วมกันในพิธีเปิดโครงการ โดยนักวิชาชีพที่เข้าร่วมการฝึกอบรมในครั้งนี้ประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพและพนักงานคุมประพฤติจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ สถาบันวิจัยและพัฒนา กองพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน และกองพัฒนาระบบสุขภาพเด็กและเยาวชน รวม 12 คน นอกจากนี้ ยังมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน NGOs และนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหิดลเข้าร่วมการอบรมด้วย รวมจำนวนทั้งสิ้น 20 คน การอบรมครั้งนี้ได้รับเกียรติอย่างสูงจาก Dr.Aala El-Khani, Humanitarian Psychologist and global humanitarian consultant, UNODC และ Mrs. Karin Haar, International consultant in the prevention, Treatment and rehabilitation section, UNODC ซึ่งเป็นผู้วิจัยคิดค้นและพัฒนาโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็งนี้ โดยผู้เข้าร่วมอบรมทุกคนได้ผ่านการประเมินด้วยการแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) การทำหน้าที่เป็นวิทยากร และผ่านการประเมินได้รับใบประกาศนียบัตรรับรองผ่านการอบรมหลักสูตรทุกคน

ระยะที่ 2 การนำร่องโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็งกับเด็กและเยาวชน
เด็กและเยาวชนและครอบครัวกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้คือเด็กและเยาวชน
ที่อยู่ในหลักเกณฑ์ดำเนินการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา
ตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี
เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พร้อมด้วยผู้ปกครองของสถานพินิจและ
คุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการจำนวน 8 ครอบครัว รวม 24 ราย
โดยผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ
และคณะ ได้เข้าพบอัยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรปราการ
เพื่อชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนจะได้รับ
ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็งนี้ และเสนอให้การเข้าร่วมโปรแกรม
ครอบครัวเข้มแข็งเป็นส่วนหนึ่งของแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูรายบุคคลตาม
มาตรา 86 ซึ่งอัยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรปราการ
ได้เห็นชอบกับข้อเสนอดังกล่าว ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโปรแกรมทุกคน
อัยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรปราการ มีคำสั่งไม่ฟ้อง

โดยกิจกรรมทั้งหมด 3 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 วันที่ 20 เม.ย. 2565 ครั้งที่ 2
วันที่ 26 เม.ย. 2565 และครั้งที่ 3 วันที่ 3 พ.ค. 2565 กิจกรรมในแต่ละครั้งจะแบ่ง
เป็นห้องกิจกรรมเด็ก ห้องกิจกรรมผู้ปกครอง และห้องกิจกรรมครอบครัว
ซึ่งทุกกิจกรรม UNODC ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงผลลัพธ์แล้วจึงนำมารวบรวม
เป็นโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็งนี้(4) การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีระยะเวลาห่างกัน
อย่างน้อย 7 วัน เพื่อให้เด็กและผู้ปกครอง มีเวลากลับไปทบทวนและทำกิจกรรม
ร่วมกันตามรายละเอียดที่เข้าร่วมโปรแกรม กิจกรรมทุกขั้นตอนดำเนินการ
โดยทีมวิทยากรหลัก (Master Trainers) ของสถานพินิจฯ จังหวัดสมุทรปราการ
จำนวน 4 คน ที่ผ่านการรับรองการฝึกอบรมแล้ว จัดขึ้น ณ Koon Hotel
จังหวัดสมุทรปราการ โดยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน
ต้องทำการตรวจหาเชื้อ Covid-19 แบบ Antigen Test Kit เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของ
เชื้อไวรัสโคโรนาด้วย

ระยะที่ 3 การติดตามประเมินผลและนำเสนอผลการวิจัย
 หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมครบแล้ว ได้มีการกำหนดเวลาในการติดตามและประเมินผล 14 วัน เพื่อให้เด็กและครอบครัวได้มีเวลาในการทบทวนและทำกิจกรรมร่วมกัน โดยทำการติดตามและประเมินผลโปรแกรมเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2565 ณ Koon Hotel จังหวัดสมุทรปราการ ในครั้งนี้ทีมวิทยากรหลัก Master Trainers ร่วมกับนักวิจัยของภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมติดตามและประเมินผลโปรแกรม โดยเด็กและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ผ่านมามากและมีการทบทวน/ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นระยะๆ ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกทีมวิทยากรหลัก จากสถานพินิจฯ จังหวัดสมุทรปราการ รวมถึงผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้อำนวยการกอง/สถาบันที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้บริหารของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เป็นภาพรวมและนำเสนอผลการวิจัยสู่สาธารณะ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2565 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่าครอบครัวที่เข้าร่วมโปรแกรมทั้งหมด ($n=8$) พฤติกรรมทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชน พฤติกรรมไม่เชื่อฟังของเด็กและเยาวชน พฤติกรรมอยู่ไม่เป็นสุข/โรคสมาธิสั้นของเด็กและเยาวชน ความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กและเยาวชน เข้าร่วมโปรแกรม และความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กและเยาวชน ที่เข้าร่วมโปรแกรมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี สะท้อนถึงผลลัพธ์ที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมโปรแกรมในแต่ละครั้ง(5) ซึ่งสอดคล้องกับผลการดำเนินโปรแกรมกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลกว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง (Strong Families)

โปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง (Strong Families) สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณเป็นอย่างดีจาก United Nations Office on Drugs and Crime หรือ UNODC ตลอดจนการสนับสนุนด้านวิชาการ ข้อมูลและการประสานงานจากภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รวมถึงผู้บริหารและบุคลากรของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ที่เล็งเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมกับโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็งนี้ ตลอดจนเด็กและเยาวชนและผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมนี้ทุกครอบครัว ซึ่งในปีงบประมาณพ.ศ. 2566 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มีแผนงานที่จะดำเนินโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง รุ่นที่ 2 ร่วมกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งจะพิจารณาคัดเลือกจากเด็กและเยาวชนตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 86 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินโปรแกรมกับรุ่นที่ 1 หากผลการศึกษาเป็นที่น่าพึงพอใจและมีนัยสำคัญทางสถิติ สถาบันวิจัยและพัฒนา จะเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาผลักดันโปรแกรมครอบครัวเข้มแข็งเป็นกิจกรรมหลักบรรจุลงในแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูรายบุคคล สำหรับเด็กและเยาวชนตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 86 ต่อไป

โปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง (Strong Families) ได้รับการยืนยันด้วยผลการวิจัยแล้วว่า เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นทุกด้านหลังเข้าร่วมโปรแกรม ส่งผลล้นรั้นในภาพรวม คือ ครอบครัวมีความอบอุ่นแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยโปรแกรมนี้ทั่วโลก ดังนั้น หากครอบครัวมีสมาชิกที่ดี เท่ากับว่าสังคมก็จะมีพลเมืองที่ดีเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งตรงตามปณิธานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ที่ว่า "เราจะคืนเด็กดีสู่สังคม" เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

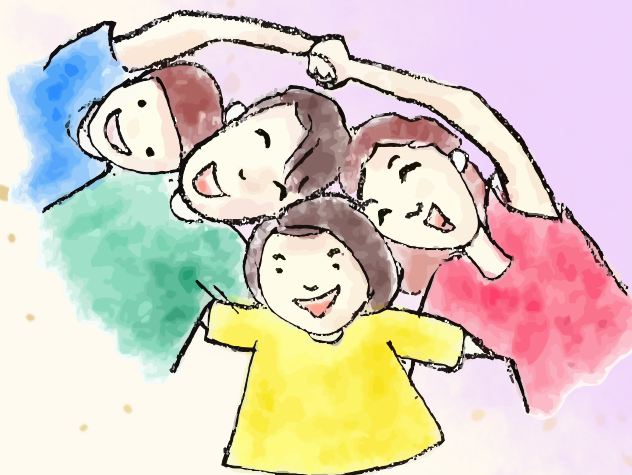
1.Haar, K.; El-Khani, A.; Molgaard, V.; Maalouf, W. Strong Family: A new family skills training Programme for challenged and humanitarian settings: A single-arm intervention tested in Afghanistan. BMC Public Health 2020, 20, 1-6 <http://doi.org/10.1186/s12889-020-08701-w>

2.El-Khani, A.; Haar, K.; Stojanovic, M.; Maalouf, W. Assessing the feasibility of providing a family skills intervention, "Strong Families", for refugee Families residing in reception centers in Serbia. International journal of Environmental Research and Public Health 2021, 18, 1-6 <https://doi.org/10.3390/ijerph18094530>

3.ภูฟ้าเอนเตอร์ไพรส์. ปัญหายาเสพติดในวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในไทยกับความจริงที่ต้องแก้ไข. (ออนไลน์). 2023 แหล่งที่มา www.phufaresthome.com/blog/drug-issue-in-thai-teenager/. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566.

4.UNODC. The Strong Families Programme. Handbook for facilitators, Global version.Vienna, Austria 2019 www.unodc.org/unodc/en/drug-prevention-and-treatment/index.html

5.Tititampruk, D.; and et al. Applying the Strong Families programme for the prevention of drug use among juvenile in DJOP facilities around Bangkok and vicinity areas. Mahidol University 2022, 121-150

ชื่อเรื่อง	Strong Families โปรแกรมครอบครัวเข้มแข็ง อีกก้าวหนึ่งในการเสริมพลังการทำหน้าที่ของครอบครัว
ชื่อผู้แต่ง	นายเอกนรินทร์ ศรีอินทร์ นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
ผู้พิจารณาบทความ (Peer Review)	1. นางสาวจุฑามณี เกาศรี นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มวิเคราะห์งบประมาณ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน 2. นางสาวจรีพร โพธิ์พิมพ์ นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ รท.ในตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร 3. นางสาวอมรรัตน์ มารูปหมอก นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ สถานแรกรับฯ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ
ที่ปรึกษา	นางสาวโชติมา สุรฤทธิธรรม ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
วัน เดือน ปี ที่ส่งบทความ	26 พฤษภาคม 2566